

Onderhoud

In de eerste jaren na aanplant moet je de nodige aandacht besteden aan een hoogstamfruitboom. Als de boom een goede start neemt, heb je achteraf des te meer plezier van je boomgaard.

- Controleer regelmatig of de boomband en de veebescherming de boom niet afknellen.
- Verwijder regelmatig scheutjes die aan de zijkant van de stam ontstaan.
- Snoei de bomen voor een goede vorm en vruchtzetting. Hoe je dit moet doen, tonen we op aparte fiches.

De eerste jaren na aanplant is de boom extra gevoelig voor verdroging en schade.

Bij extreme droogte kan het nodig zijn om je bomen 1 keer per week 's avonds 50 l water te geven. Een 5 cm dikke laag goed verteerde compost of stalmest rondom de boom voorkomt dat de bodem uitdroogt. Vermijd contact van de compost of mest met de stam.

Schade door vogels kan je voorkomen door het plaatsen van vogelverschrikkers. Veeg- en bijtschade door zoogdieren kan je tegengaan door beschermende korven en prikkeldraad te plaatsen rondom je boom. Afhankelijk van de diersoort voorzie je een andere maasgrootte. Insecten bestrijd je door insecteneters (vogels, oormwormen, ...) te lokken. Plant hiervoor een haag, voorzie met hooi gevulde bloempotten, laat kippen scharrelen in de weide, ...

Let op bij het maaien van de weide dat je de boom niet raakt. Plaats 3 lage paaltjes rondom de boom ter bescherming.

De wet

Hoogstamfruitbomen moeten minstens 2 m van de scheidinglijn geplant worden. Praktisch gezien is het aan te raden om de bomen wat verder van de perceelsgrens te zetten. De diameter van de kruin kan immers tot 10 m bedragen en het onderhoud van een naastliggende haag wordt zo eenvoudiger. Je buurman kan eisen om overhangende takken te snoeien. Hij mag ze echter zonder jouw toestemming niet zelf afzagen. Het fruit dat op zijn eigendom valt, behoort hem toe maar hij mag de vruchten die op overhangende takken hangen niet plukken. Dit recht komt toe aan de eigenaar van de boom.

Subsidies

De Vlaamse overheid en de meeste gemeenten in Haspengouw en Voeren geven subsidies voor de aanleg en het (achterstallig) onderhoud van hoogstamfruitbomen. Informeer hiernaar bij het Landschapsloket van het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren, de Nationale boomgaardenstichting of bij de milieudienst van jouw gemeente.

Nuttige links

- **Nationale boomgaardenstichting vzw**
Leopold III-straat 8
3274 Vliermaal, tel. 012/39 11 88
www.boomgaardenstichting.be
- www.ikl-limburg.nl

Meer info

Regionaal Landschap
Haspengouw & Voeren vzw
Vorststraat 2
3500 Hasselt
Tel: 011/31 38 98
info@rlh.be • www.rlh.be

Project met
financiële steun
van de
Europese Unie

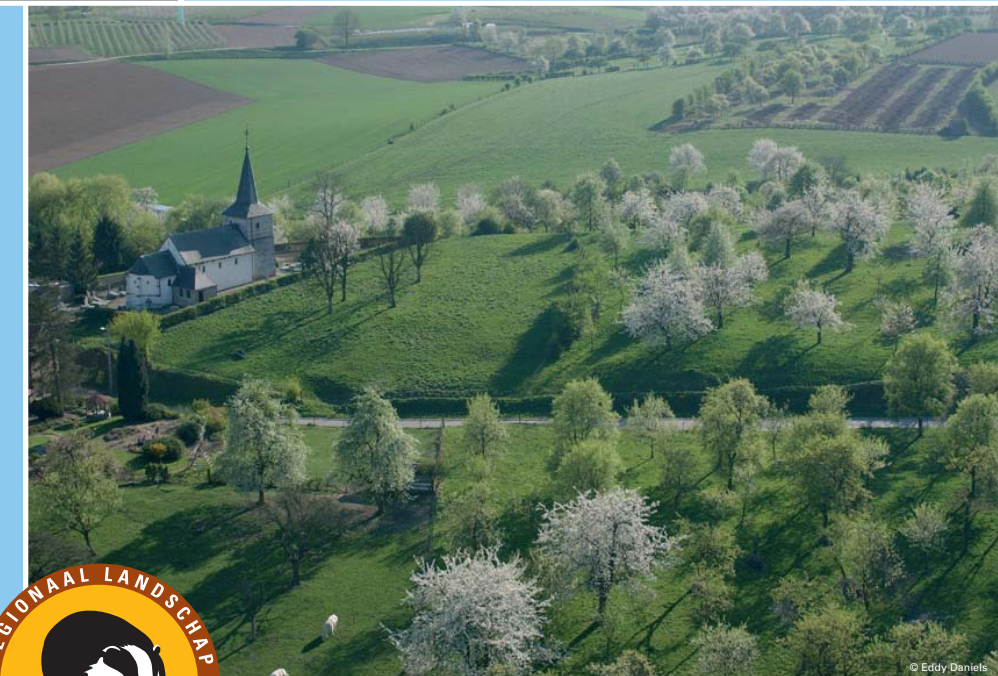
Kleine landschapselementen

Andere uitgaven uit de reeks
'Kleine landschapselementen':

Hagen en heggen
Houtkanten en graften
Poelen
Loof- en knotbomen

Hoogstam- fruitbomen

Hoogstamfruitbomen

Al eeuwenlang planten inwoners van Haspengouw en Voeren hoogstamfruitbomen in het landschap. Zowel appel-, peren-, pruimen-, kersen- en notenbomen staan er op hun plaats.

Tijdens de 18de en 19de eeuw was de traditionele huisweide een fruitweide. Hoogstamfruitbomen konden immers perfect gecombineerd worden met koeien of schapen in de wei. Vanaf 1960 werd de fruitoogst, o.a. door de komst van laagstamplantages en import uit het buitenland, zo groot dat de overheid premies uitreikte om de hoogstamboomgaarden te rooien. Zo verdwenen veel boomgaarden uit het landschap.

Het tij is gelukkig aan het keren. Hoogstamboomgaarden zijn immers typisch voor ons landschap, het fruit is een ware delicatessen en tal van dieren en planten voelen er zich thuis.

© RLH

Eikelmuis © Vildaphoto

Steenuil © Vildaphoto

Natuurwaarde

Het fruit uit de hoogstamboomgaard wordt niet alleen door de mens gesmaakt. Ook heel wat inheemse diersoorten zijn er verzot op. De das is misschien wel het bekendste voorbeeld. In de boomgaard vindt hij fruit en wormen, die een belangrijk bestanddeel van zijn voedsel vormen.

Een hoogstamboomgaard biedt bovendien zoveel meer dan alleen maar fruit. Veel vogels maken hun nest in fruitbomen. Vooral oude, knoestige bomen met holten zijn ideaal. Holenbroeders zoals boomkruiper, holenduif, mezen en spechten broeden er regelmatig. Ook het steenuiltje en de eikelmuis maken er gretig gebruik van.

Soortenkeuze

Welke fruitsoorten je bij de aanleg van jouw boomgaard kiest, hangt af van de bodem en de ruimte die je hebt en uiteraard van je eigen voorkeur.

Appel

- ideaal op leem- en kleigronden
- plantafstand: 10 à 12 m

Peer

- heeft sneller last van droogte dan appels
- groeit beter op iets zwaardere en zuurdere grond
- kan ook op slecht ontwaterde grond nog goed groeien
- plantafstand: 8 à 10 m

Kers

- is niet bestand tegen hoog grondwater
- ideaal op de leemgronden van droog Haspengouw
- plantafstand: 10 à 12 m

Pruim

- is beter bestand tegen ongunstige groeiomstandigheden (beperkt wortelstelsel)
- plantafstand: 7 m

In functie van de bestuiving is het vaak nodig om verschillende rassen van dezelfde fruitsoort bij elkaar in de buurt te planten. De **Nationale Boomgaardenstichting** kan je hierbij adviseren.

Heb je voldoende plaats, dan kies je best soorten die gespreid over de plukperiode fruit leveren. Zo kan je langer genieten van vers fruit uit jouw boomgaard.

Wie weet is er wel een oude variëteit die typisch is in jouw streek of gemeente. Informeer hiernaar bij de **Nationale Boomgaardenstichting**.

© RLH

© RLH

© RLH

© RLH

© RLH

Aanplant

Boomkeuze

- Bij een hoogstamfruitboom begint de kroon op 1,80 à 2,30 m hoogte. Hij heeft 3 of 4 goed ontwikkelde takken die gespreid rond de harttak staan.
- Kies een boom met rechte, stevige stam, waarbij de entplaatsen goed vergroeid zijn.
- De knoppen en de stam mogen niet beschadigd zijn.
- Het wortelstelsel moet goed vertakt zijn en veel haarwortels bevatten. De kroon en het wortelstelsel moeten in evenwicht zijn. Er mogen geen knobbels op de wortels aanwezig zijn.

Periode

- Het beste seizoen om te planten is het moment dat de bomen in rust zijn. Oktober-november en maart-april zijn ideaal.
- Plant niet in vorst- en sneeuwperiodes. Najaarsplant heeft als voordeel dat de boom zich al kan zetten en nieuwe haarwortels gaat vormen. De kans op uitdroging in het voorjaar wordt hierdoor kleiner.

© RLH

© RLH

© RLH

Werkwijze

- Graaf een plantgat (ong. 2 scheppen diep en ong. 1x1 m).
- Plaats een steunpaal (van nature duurzaam rondhout, bv. robinia of kastanje met een diameter van 6-10 cm).
- Plaats de boom in het plantgat, met de wortels goed uitgespreid. Plant de boom op dezelfde diepte als in de kwekerij (te zien aan de verkleuring aan de basis van de stam). Zet de boom ten oosten van de steunpaal (de boom wordt door de overheersende westenwind van de paal weggeblazen). Zorg voor voldoende afstand tussen boom en steunpaal om schuren te voorkomen.
- Vul de put terug met de aarde, schud zachtjes met de boom zodat de aarde goed tussen de wortels valt. Goed aandrukken.
- Bind de boom aan de paal met een bindband.
- Voorzie een boomkorf wanneer er dieren in de boomgaard lopen.